

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ

ГО «МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ОСВІТИ І НАУКИ»

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови**

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра української та іноземної лінгвістики

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Факультет іноземної філології

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства

Матеріали V Міжнародної
науково-практичної конференції

Рівне
2020

ББК 81.0

С91

УДК 81

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практики англійської мови (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Бігунова Світозара Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор, декан факультету іноземної філології (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ковальчук Інна В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, декан факультету романо-германських мов (Національний університет «Острозька академія»);

Губіна Алла Михайлівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет);

Воробйова Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Калініченко Михайло Михайлович – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет), старший судовий експерт ЛНДІСЕ;

Мартинюк Алла Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної лінгвістики (Луцький національний технічний університет)

Сучасні проблеми германського та романського мовознавства: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 16 – 18 березня 2020 року, Рівне. – 329, [2]с.

Затверджено вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 2 від 27.02.2020 р.).

До збірника увійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства», присвячені актуальним напрямкам досліджень у галузі філології та методики викладання мов. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, дослідників, лінгвістів, аспірантів, пошукувачів, викладачів та студентів вищих мовних навчальних закладів.

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Бойко В., Воробйова І. А.	7
Вербалізація концепту «home» у романі Дж.Роулінг «Harry Potter and the Philosopher’s Stone»	
Лавринюк І. М.	13
Міжкультурна комунікація та врахування когнітивних особливостей	
Левчук П., Рошко Р.	18
Багатомовні корпуси слов’янських та балтійських мов Clarin-PL	
Потанчук С. С.	27
Критерії вибору слів-концептів у сучасному мовознавстві	
Примачок Л. Л.	30
Змістові характеристики суб’єктності фахівця з фізичної реабілітації	

СЕКЦІЯ 2. ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Бєлова С. А.	34
Оптимізація освітнього простору як важливий чинник виховання і розвитку дитини у практиці бременських шкіл 20-х рр. ХХ ст.	
Вовчук Н.І.	44
Застаріла лексика в історичному романі В.Пікуля «Фаворит»	
Д’яченко Д., Воробйова І. А.	49
Лексико-стилістичні засоби вираження іронії у серіалі Марка Геттіса та Стівена Моффата «Шерлок»	
Зубілевич М. І., Фінчук Г.В.	57
Gender identification of the news text	
Калініченко М. М.	62
Літературна критика Едгара Аллана По в дискурсі популярної літератури США 1800-х років	
Колесник С., Воробйова Л. М.	72
Художній світ роману Айн Ренд «Джерело»	
Михальчук Н.О., Чала Ю.М.	79
The Term “Absurd” and Commedia Dell’arte Manifesto	
Михальчук Н.О., Яцюрик А. О.	94
Психолінгвістичні механізми квазівзаємодії з творами мистецтва	

Поліщук Д., Воробйова І. А.	109
Особливості існування термінології архітектури в художньому тексті (на прикладі оповідань А.К.Дойля про Шерлока Холмса)	
Попович Р. Г., Тимощук І. О.	114
Вторинна номінація в термінології: функціональний аспект	
Самборська І.М.	118
Психолінгвистические методики в изучении восприятия значения языкового знака	
Титечко О., Воробйова І. А.	124
Скорочення у сучасній англійській мові, їхні класифікації та особливості існування у сучасному мовленні	
Юхимець Д., Воробйова І. А.	128
До питання про особливості психологічної термінології	

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Антончук І. Є., Кіндрат Н. П.	132
Використання інтерактивних технологій з метою розвитку критичного мислення здобувачів освіти на уроках англійської мови	
Афанас'єва Л. В., Смирнова М. Л.	142
The Features of a Professionally – Oriented Teaching English Language to Technical Specialties Students of Higher Educational Establishments	
Білоус Т. М.	152
Development of Intercultural Communicative Competence in the University English Language Classroom	
Бойко Н. Г., Конопльова Ю. О.	154
Автентичний контекст навчання як запорука активного залучення старшокласників до навчального процесу	
Бородчук Л. С.	159
Професійна майстерність вчителя англійської мови як важлива складова розвитку сучасної школи	
Войтенко І. Г.	163
Використання відеоматеріалів на заняттях з англійської мови у дошкільному закладі	
Голуб Т. Й.	166
Використання нових інформаційних технологій в процесі навчання	

Івашкевич Е. З., Набочук О. Ю.	171
Розвиток здібностей соціального інтелекту вчителів сучасної середньої загальноосвітньої школи	
Лаворик Т. А.	185
Погляд на громадянську освіту очима сучасного вчителя іноземних мов	
Лукашук О. П.	189
Інноваційні технології як засіб для розвитку пізнавальних інтересів учнів	
Лящук Г. П.	193
Ігрові моменти на уроках англійської мови	
Мосіна Ю. С.	196
What infographics is and how it can help while learning	
Мороз М. С.	200
Rôle de l'enseignant. Les pédagogies actives et les pédagogies de la transmission dans enseignement/apprentissage du français	
Мороз Н. М.	205
Емоційний компонент процесу навчання іноземної мови	
Музичук Д.	209
Характеристики вчителя фасилітатора	
Погуляєва М. С.	216
Атестація педагогічних працівників як складова їх професійної компетентності	
Сембай Н. Б.	219
Introduction of information and communication technologies and Internet resources into the educational process as one of the means of developing the creative potential of the individual in terms of competency education	
Смирнова М. Л., Афанас'єва Л. В.	227
Die Bildung der interkulturellen Kompetenz im Fremdsprachenunterricht	
Філіпчук О. Г.	239
Розвиток творчої особистості засобами англійської мови в умовах трансформації української освіти	
Шевчук О. Ю.	248
Формувальне та підсумкове оцінювання учнів 2-х класів НУШ на уроках англійської мови (з досвіду роботи)	

СЕКЦІЯ 4. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Афанас'єва Л. В., Смирнова М. Л.	253
Die Persönlichkeitsbildung des zukünftigen Fachmannes mittels einer Fremdsprache	

<i>Івашкевич Е.Е., Антюхова Н. І.</i>	265
Психологічні механізми перекладацької діяльності	
<i>Ковальчук О.М.</i>	286
Принципи підготовки здобувачів вищої освіти до інноваційної професійної діяльності	
<i>Ковалюк В. В.</i>	294
Оптимізація підготовки студентів ВНЗ до ведення наукової дискусії іноземною мовою	
<i>Ніколайчук Г.І., Ногачевська І.О.</i>	297
Формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів у процесі професійної підготовки	
<i>Пархоменко О. Т.</i>	301
Використання Інтернет-технологій при вивченні англійської мови у вищому технічному закладі освіти	
<i>Семенюк Я. О.</i>	305
Мобільний телефон як навчальний засіб на заняттях з іноземних мов	
<i>Хупавцева Н. О.</i>	308
Psycho-Linguistic Characteristics of Facilitative Interaction	
<i>Шевчук А. В.</i>	323
Лексикографічна компетенція як невід’ємний складник професійної компетентності	
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	326

*Н.І.Вовчук
(м.Рівне)*

ЗАСТАРІЛА ЛЕКСИКА В ІСТОРИЧНОМУ РОМАНІ

В.ПІКУЛЯ «ФАВОРИТ»

Російський письменник В.Пікуль майже усе своє життя присвятив написанню історичних романів. Творчою спадщиною письменника є 22 історичні романи і 164 історичні мініатюри. В.Пікуль описав 100-річну історію Росії від смерті Петра I (1725) до повстання декабристів (1825). Його відомі романи «Слово і діло», «Пером і шпагою», «Фаворит» та інші охоплюють історичний період «матріархату» історії, коли Росією правили Катерина I, Анна Іванівна, Єлизавета Петрівна та Катерина II.

В.Пікуль не є істориком, а лише творцем історичних романів, що давало можливість для авторського вимислу. У свої книги автор вкладав особисте ставлення, показував емоції та переживання своїх героїв, описував побут певної історичної епохи. Часто головними героями творів ставали не вигадані персонажі або прототипи відомих постатей, а справжні реальні історичні особистості (як, наприклад, Катерина II та Григорій Потьомкін в романі «Фаворит»). Історична розповідь В.Пікуля – це авторський погляд на епоху, що не претендує на абсолютну об'єктивність.

При написанні своїх творів автор обдумував кожне слово. Він не лише бережно підходив до стилю написання, але й до відбору мовних засобів твору. Валентин Пікуль використовував величезну кількість стилістично-маркованої лексики у своїх романах, зокрема і у «Фавориті».

Історичний роман «Фаворит» складається з 2 томів, що містять 4 книги. Автор твору передусім через лексичний рівень передає національну специфіку російської мови періоду царювання Катерини II. Ця імператриця увійшла в історію з епітетом Велика: німецька принцеса на російському троні освоїла російську мову, невпинно вивчала культуру, традиції нової батьківщини.

Професійні історики зазначають: «В свою канву оповіді письменник часто вплітав події, які ніколи не відбувалися насправді і які фігурують тільки у вигляді чуток і історичних анекдотів. Пікуль же подав це як незаперечну істину» [3, с. 252]. Письменник у своїх творах не відсторонений автор, а емоційний оповідач, який відверто симпатизує одним особистостям і абсолютно безжалісний до інших. Валентин Пікуль докладає немало зусиль для того, щоб написати цікавий історичний роман та передати колорит та дух епохи Катерини II.

Як відомо, художня достовірність і виразність мови в історичному жанрі визначається, в першу чергу, відтворенням мовних особливостей минулого, а також відбором і стилістичним використанням засобів мови. Як зазначає Л.С.Донець, мова історичних художніх творів за своєю природою є двоплановою, адже в ній успішно поєднуються сучасна письменникові мова та мова зображуваної епохи [2, с. 174]. Г.О.Винокур вказує, що в «мовній стилізації доцільно спиратися не на «тимчасове», а на «вічне», тобто на те, що здатне зробити мову історичного роману зрозумілою для читача, одночасно відповідаючи його бажанню відчувати колорит епохи» [1, с. 408].

Мовні особливості роману «Фаворит» змальовують історичну епоху другої половини XVIII століття. Валентин Пікуль використовує величезну кількість стилістично-маркованої лексики для передачі колориту історичного роману-хроніки. Аналізований роман, будучи зразком історичної прози, безперечно, містить у собі велику кількість історизмів та архаїзмів, що використовуються у художньому мовленні для відтворення колориту епохи, події якої стали предметом зображення.

Використання застарілих слів у тісній взаємодії з іншими зображуваними засобами у художньому творі, зокрема у мові історичного твору, визначається принципом історизму, дотриманням художнього хронотопу та художньої стилізації, що дає змогу авторові, не створюючи відчуття архаїчності мови твору, об'єктивно змальовувати події, наблизити до них читача й допомогти відтворити колорит зображеної історичної епохи, показати її мовні особливості

та показати поняття та явища, які цю епоху характеризують. Історизми та архаїзми надають твору стилістичного забарвлення, певного колориту старовини та реалістичності зображуваних історичних подій. Як елементи пасивного словника вони виявляються маркованою категорією завдяки своїй часовій відокремленості.

Прослідкуємо використання В.Пікулем застарілої лексики у романі «Фаворит». Зазначимо, що історизми й архаїзми у романі надають зображуваним подіям відтінку певної експресії: *«Сказывал матрос-табашник, что у Григория Орлова, который **нонеча** в графьях неверху бегает, **един кафтан** в семьсот **тыщ казне** обошелся, сама **царицка** его брильянтами да **яхонтами** ушивала...»* [5].

Найчастіше у творі використовуються такі групи архаїзмів: власне лексичні (*тракт, явить, яхонт, тяжба* та ін.). Напр.: *«А сплетня, кем-либо повторяемая, становится отвратительной клеветой...**Явить** мне Ушакова!»* [5]; лексико-фонетичні (*един, пиит, штиль, шти, першпектива, осьмнадцать, осударыня, машкерады, маеор, электричество, дохтур* та ін.). Напр.: *«Да, **пиита** из тебя не выйдет, - добавил Рубан»* [6]; а також лексико-словотвірні (*милостивец, озамужить, скрипица, умучивать, шумливый* та ін.). Напр.: *Печальные шляхи тянулись через **шумливые** дебри – какие на Русь, а какие во владения Речи Посполитой* [4].

Серед архаїзмів у романі «Фаворит» найбільш чисельну групу становлять лексико-фонетичні архаїзми, які не потребують пояснень і є зрозумілими практично будь-якому читачеві, що значно спрощує загальне сприйняття твору. Вживання власне лексичних та лексико-словотвірних архаїзмів В.Пікуль обмежив, щоб не перевантажувати текст незрозумілими поняттями. Як стилістичний засіб архаїзми традиційно використовуються у художній літературі для відтворення історичної реальності й тогочасної мови героїв, для надання мові урочистості, піднесеності, для характеристики негативних явищ, як засіб створення іронії, сатири та сарказму, що, зокрема, ми й простежили у романі «Фаворит».

Також Валентин Пікуль у своєму творі використовує й велику кількість історизмів. Слова-історизми використовують здебільшого задля відображення суспільного життя та побуту певної епохи, а також задля відтворення реалій минулого, які не притаманні сучасності, що допомагає читачеві глибше зануритися в атмосферу зображеного у творі часу. Слова-історизми у романі В.Пікуля можна поділити на такі семантичні групи:

- застарілі географічні назви (топоніми), які володіють яскравими культурними компонентами у своїй семантиці (*Краковія, Московія, Скифія, Таврида* та ін.). Напр.: «*Придет время, и **Московия** захватит Литву, Бранденбургия овладеет Пруссией и Познанью, Австрии достанется вся **Краковия**...*» [5] (зазначимо, що така лексика є важливим носієм лінгвокраїнознавчої інформації);

- слова, що характеризують соціальний стан особи, та слова, що позначають колишній державний і суспільно-політичний устрій (*гетман, куфель, лейб-хирург, рефендарь, цесаревна, дефтердарь, лакей, цалмейстер* та ін.). Напр.: «*Но Елизавета, не дослухав ее, хлопнула в ладоши, пухлые, как оладки, - мигом явился Лесток, **лейб-хирург** ее двора*» [4];

- воєнні терміни, назви зброї (*драгун, лейб-гвардия, пушкарь, вахмистр, гефрейт-капрал, рейтар* та ін.). Напр.: «*Отставной **пушкарь** флота Российского Никита Беспалов изволил торговать табаком с лотка на улице*» [4];

- назви побутових речей, одягу, транспорту (*вальтрап, барчук, палаши, шестерик* та ін.). Напр.: «*Сенные девки не могли уследить за **барчуком**, обладавшим удивительной способностью исчезать из-под надзора с почти магической неуловимостью*» [4].

Серед історизмів найбільш чисельною групою є група, яка позначає соціальний стан особи та колишній державний і суспільно-політичний устрій. Також часто зустрічається і група воєнних термінів та назв зброї. Завдяки активному вживанню автором саме таких слів перед читачем постає уся багатогранність соціального та політичного устрою зображуваної епохи.

Історизми більш чітко закріплені за певною історичною епохою. Вони відносять зміст твору до певного реального часу, тобто виступають в ролі тих мовних засобів, що співвідносять зміст тексту з певним реальним часом. Архаїчна ж лексика більш нейтральна в цьому плані.

Як елементи пасивного словника, архаїзми та історизми виявляються маркованою категорією завдяки своїй часовій відокремленості. Висока експресивність, властива їм часова приуроченість виділяють застарілі слова серед інших стилістичних категорій, роблячи їх цінним засобом художнього зображення дійсності. Архаїзми та історизми контрастні іншим загальноновживаним лексемам і тому вносять у текст певну експресію.

Проведений нами аналіз засвідчив, що у романі В.Пікуля «Фаворит» історизми значно переважають над архаїзмами. Історизми виконують у романі номінативну функцію і відображають суспільне життя, що відтворює реалії минулого, а архаїзми використовуються для створення стилістичного ефекту та емоційно-експресивного забарвлення. Ці слова є яскравими, своєрідними та вносять в контекст певне емоційне напруження. Характерний для них «відбиток застарілості» робить цю лексику цінним засобом художнього відображення дійсності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Винокур Г.О. О языке исторического романа / Г.О.Винокур // О языке художественной литературы. – Москва, 1991. – С. 407 – 429.
2. Донець Л.С. Особливості мови художніх творів про Київську Русь / Л.С.Донець // Культура слова. – Київ, 1987. – Вип. 32. – С.34-38.
3. Пикуль А.И. Валентин Пикуль. Слово и дело великого романиста / А.И.Пикуль. – Вече, 2013. – 720 с.
4. Пикуль В.С. Фаворит. Его императрица. Том первый [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua/PIKULX/favorit1.dhtml>
5. Пикуль В.С. Фаворит. Его императрица. Том второй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.misto.kiev.ua/PIKULX/favorit2.dhtml>

6. Пикуль В.С. Фаворит. Его Таврида. Том четвертый [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.libfox.ru/679242-valentin-pikul-favorit-kniga-vtoraya-ego-tavrida-tom-4.html>

*Дарія Д'яченко,
І.А.Воробйова
(м.Рівне)*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІРОНІЇ У СЕРІАЛІ МАРКА ГЕТТІСА ТА СТВЕНА МОФФАТА «ШЕРЛОК»

Іронія – це один із найцікавіших і водночас складних проявів людської сутності, який базується на нерозривному зв'язку свідомості та мовлення. Гумор, що переходить в іронію – культурно-специфічне явище, яке відображає особливості культури та ментальність нації, і є прямим відображенням свідомості та культури окремо взятої людини. Гумор є проекцією національної картини світу, так і індивідуальною картиною жартівника, в якому відображаються багатовікові традиції гумору певного народу. Іронія та гумор, як і народи світу, відрізняються між собою своїми характерними рисами, зворотами, грою слів, мудрістю.

Відомі письменники світу дуже тонко вплітали іронію в свої твори і мали шалений успіх. З розвитком кінематографу режисери теж робили спроби додати фільмам особливого шарму завдяки іронії та самоіронії героїв. Світ сучасного мистецтва побудований на гуморі: літературні твори, поезія, пісенні тексти, сценарії до художніх та анімаційних фільмів часто містять в собі різні елементи комічного. Комізм необхідний для задоволення чутливої сфери людства і тому є невід'ємною рисою творів будь-якого жанру. Найбільш поширеним елементом створенням комічного в мистецтві є іронія.

Можна із впевненістю твердити, що іронію та гумор в різні часи були об'єктами дослідження представників таких різних дисциплін, як культурологія (К.Ендрюс, А.Я.Лівергант, Р.У.Емерсон та ін.), психологія (З.Фрейд та його